

Výkon regionálních funkcí v JMK v roce 2009

Pro ilustraci, jakým způsobem se mění služby knihoven a vnímání knihoven ze strany veřejnosti - část komentáře jedné pověřené knihovny:

„Uživatelé si uvědomují, že mohou využívat i jiných služeb knihovny a nemusí být registrovanými čtenáři. Je těžké tyto návštěvníky evidovat. Dochází k nárůstu návštěvníků akcí, které knihovny pořádají. Projevuje se to ve všech knihovnách, které tuto činnost zahájily. Nezanedbatelné jsou i narůstající počty návštěvníků internetových stránek a on-line katalogů. Stálý pokles je ve využívání Internetů, protože je dostupný v mnoha domácnostech a na obcích jsou stanice zastaralé a rychlost internetu nízká. Obcím se ale nevyplatí investovat do obnovy. Na obcích je poznat, kde je pokrytí internetovou sítí a zde se návštěvnost hodně snížila. Objevují se i případy, kde není Internet využíván vůbec.“

Situace ohledně internetizace knihoven: *„...zájem ze strany uživatelů knihovny o internet trvale všude klesá. Kromě úplně nejstarších obyvatel obcí má většinou každá rodina již internet doma.“*

Zatímco dříve byl internet v knihovnách doslova hitem, stal se postupem času součástí vybavení takřka všech domácností. Nicméně poskytování informací z vnějších informačních zdrojů patří neodmyslitelně mezi základní služby poskytované knihovnami. Jedná se však pouze o jednu z mnoha služeb, není to ani žádná výsada, ani přednost, ale automatická součást každé knihovny.

Automatizace v knihovnách JMK

Blansko

Všechny profesionální (6)

Neprofesionální: 9 + 1 jiný systém = 10

Celkem 16 knihoven ze 71 obsluhovaných = 22,5 %

Boskovice

Všechny profesionální (3)

Neprofesionální: Cetkovice, Svitávka = 2

Celkem 5 knihoven z 67 obsluhovaných = 7,4 %

Brno-venkov

Všechny profesionální (19)

Neprofesionální: 30

Celkem má AKS 50 knihoven ze 144 obsluhovaných = 34,7

Břeclav

Všechny profesionální (16)

Neprofesionální: 40

Celkem 56 knihoven ze 78 = 71,7 %

Systém CODEX u jedné knihovny (zažádáno o VISK?)

Hodonín

14 profesionálních ze 16 má AKS

Neprofesionální: 23

Celkem 37 knihoven ze 79 obsluhovaných = 46,8 %

Vyškov

5 profesionálních z šesti má AKS (Ivanovice na Hané?)

Neprofesionální: 14

Celkem má 19 knihoven AKS (4 Clavius) z 89 obsluhovaných = 21,3 %

Znojmo

Všechny profesionální (8)

Neprofesionální: 36 (19 Lanius, 17 Clavius)

Celkem má AKS 44 knihoven ze 151 obsluhovaných = 29,1 %

Pořadí regionů dle automatizace:

1. Břeclav 71,7 %
2. Hodonín 46,8 %
3. Brno-venkov 34,7
4. Znojmo 29,1 %
5. Blansko 22,5 %
6. Vyškov 21,3 %
7. Boskovice 7,4 %

Průměr v JMK: 33,3 %

Pořadí regionů podle počtu webových stránek knihoven

1. Břeclav

16 profesionálních knihoven, všechny mají vlastní webové stránky = 100 %

42 neprofesionálních knihoven z 54 má webové stránky = 77,7 %

Celkem má 58 ze 78 obsluhovaných = 74,3 %

2. Brno-venkov

17 profesionálních knihoven z 19 má vlastní webové stránky = 89,4 %

54 neprofesionálních knihoven má webové stránky = 42,5 %

Celkem má 71 knihoven ze 144 obsluhovaných = 49,3 %

3. Boskovice

3 profesionální knihovny, všechny mají webové stránky = 100 %

18 neprofesionálních knihoven ze 45 má vlastní webové stránky = 40 %

Celkem má 21 knihoven z 67 obsluhovaných = 31,3 %

4. Hodonín

11 profesionálních knihoven ze 16 má vlastní webové stránky = 68,7 %

8 neprofesionálních knihoven má webové stránky = 12,6 %

Celkem má 19 knihoven webové stránky = 24,0 %.

5. Blansko

6 profesionálních knihoven, všechny mají webové stránky = 100 %

10 neprofesionálních knihoven z 51 má webové stránky = 19,6 %

Celkem má 16 knihoven webové stránky = 22,5 %

6. Vyškov, Znojmo

Vyškov: 3 profesionální knihovny z 6 má webové stránky = 50 %

7 neprofesionálních knihoven z 69 má webové stránky = 1,0 %

Celkem 10 knihoven z 89 obsluhovaných má webové stránky = 11,2 %

Znojmo: 5 z 8 profesionálních knihoven má webové stránky = 62,5 %

12 ze 141 neprofesionálních knihoven má webové stránky = 8,5 %

Celkem 17 knihoven ze 151 obsluhovaných má webové stránky = 11,2 %.

Významné události v knihovnách v roce 2009

Vesnice roku 2009

V roce 2009 se přihlásilo do soutěže Vesnice roku 2009 celkem 16 obcí Jihomoravského kraje. Regionální oddělení pověřených knihoven spolupracovaly v rámci metodické pomoci s jednotlivými knihovnami s cílem napomoci jejich dobrému umístění. Současně zajistily podkladové materiály pro krajskou komisařku za SKIP paní Věru Štěpánovou, vedoucí Městské knihovny v Kuřimi, která na tomto postu vystřídala paní Dagmar Marušincovou z Knihovny Karla Dvořáčka ve Vyškově. Za Jihomoravský kraj byla „za vynikající webové stránky, skvělé služby dětem a seniorům z pečovatelského domu“ nominovaná do celostátního kola soutěže Knihovna roku Obecní knihovna v Petrovicích (region Blansko) vedená paní Hanou Šebelovou, která se stala vítězem krajského kola a získala ocenění Diplom za vzorné vedení obecní knihovny. Prezentace knihovny proběhla v Moravské zemské knihovně dne 24. 11. 2009 na koordinační poradě profesionálních veřejných knihoven Jihomoravského kraje. Webové stránky knihovny (<http://knihovna.oupetrovice.cz/>) představují poutavou a moderní formou přehled poskytovaných služeb a všech aktivit knihovny.

Webové stránky knihoven

S pomocí hradeckého programu Šablona webu pro malé knihovny patří zejména neprofesionální knihovny Jihomoravského kraje mezi její nejfrekventovanější uživatele. Šablonu využívalo v České republice koncem roku 2009 již přes 800 knihoven, z toho tvořily poměrně značnou část knihovny Jihomoravského kraje, který se zařadil na jedno z předních míst ve využívání šablony. Zásahu na jejím rozšíření mají zejména metodikové pověřených knihoven, díky nim patřily tyto zdarma distribuované webové stránky mezi jednu z nejnápadnějších aktivit neprofesionálních knihoven v uplynulém roce. Více jak polovinu šablon využívá okres Brno-venkov. Je to především zásluhou regionálního oddělení knihovny, které propaguje používání šablony webu nejen na stránkách knihovny, ale prakticky pomáhá knihovnám s počátečními pracemi při práci se šablonou.

V roce 2009 získala Knihovna města Hradce Králové dotaci VISK3 na pořízení serveru pro vlastní provozování šablony, která byla dosud dostupná přes službu Webzdarma. Jedním z důsledků bude mírné zpoplatnění šablony, které však bude garantovat bezpečnost uložených dat.

Webové stránky vznikají i za pomoci jiných programů, např. Naše knihovna (<http://naseknihovna.cz/bityska/>) nebo službu Webnode (<http://knihovnazbysov.webnode.cz/>).

Webové stránky knihoven patří v současné době již neodmyslitelně mezi propagační a informační složku každé – i té nejmenší knihovny. Pokud se knihovně nedaří získat prostor na obecních stránkách, není nic jednoduššího, než si pořídit jako jednu z nabízených možností webovou šablonu. Přestože součástí hradeckého programu není on-line katalog, je možné jeho propojení pomocí externího odkazu.

Např. v okrese Brno-venkov využívá šablonu webu 54 knihoven (většinou vytvářejí webové stránky pracovnice knihoven Modřice a Kuřim), v okrese Břeclav používalo ke konci roku 2009 šablonu webu 33 knihoven.

Pracovní úvazky 2009, 2008, 2007 (celkem)

Celkem	30,72	31,06	32,10
---------------	--------------	--------------	--------------

Ediční činnost

Již 5 pověřených knihoven zpracovává výsledky z činnosti veřejných knihoven v uplynulém roce. Městská knihovna Břeclav vydala materiál *Veřejné knihovny regionu Břeclavska v roce 2008*, Městská knihovna ve Znojmě vydala *Výsledky činnosti veřejných knihoven okresu Znojmo za rok 2008. Přehled činnosti veřejných knihoven regionu Vyškov v roce 2008* vydala Knihovna Karla Dvořáčka ve Vyškově, Městská knihovna Kuřim zpracovala *Výsledky činnosti knihoven okresu Brno-venkov v roce 2008*. Regionální oddělení Městské knihovny Boskovice zpracovalo *Zhodnocení činnosti knihoven regionu v roce 2008*.

Vzdělávání neprofesionálních knihovníků

Již dlouhodobě se v knihovnách potýkáme s nízkou účastí neprofesionálních knihovníků na poradách a vzdělávacích aktivitách, respektive se zpravidla účastní stále stejní knihovníci. Je nutno počítat s tím, že někteří nemají vůbec zájem se vzdělávat a zúčastňovat porad, předpokládáme však, že se jedná o malé procento knihovníků. Většina však obtížně hledá zejména časové možnosti, mnohdy komplikuje situaci i ztížená doprava z obcí.

....*“Zjistila jsem, že dostat během pololetí neprofesionální knihovníky zvlášť na porad a pak ještě zvlášť na vzdělávací akce je problém. V současné době se ti, kteří jsou někde zaměstnaní neuvolní z práce. Takže budeme asi muset akce spojovat nebo řešit vše až v podvečerních hodinách. Vzhledem k dopravě z vesnic a zpět to nebude úplně jednoduché.”*

Tradiční věta z VZ RF:

„V případě neprofesionálních knihoven se nedaří standard naplňovat již dlouhodobě, a to zejména z důvodu obtížného uvolňování pracovníků z jejich hlavního pracovního procesu.“

Je zapotřebí zjistit důvod absence těchto knihovníků na poradách/vzdělávání a ve spolupráci s nimi najít termíny, které by pro ně byly přijatelné. Nespokojit se s tím, že nepřijdou, ale hledat řešení (Břeclav, soboty).

Vyhodnotit situaci (např. vyhotovit dotazník s několika málo otázkami) na poradě neprofi, např. máte zájem o účast na poradách/vzdělávání, vyhovují vám termíny porad, případně jaké navrhuje, např. v odpoledních/večerních hodinách, jaká témata byste uvítal na vzdělávacích akcích, co je pro vás překážkou účasti na poradách, jak hodnotíte přínos porad/vzdělávání apod.

Na podzimní poradě bychom toto téma mohli vyhodnotit a zjistit hlavní důvody malé účasti, případně další podněty ze strany neprofesionálních knihoven.

Případně hledat další cesty, např. dávat na webové stránky pro knihovníky více informací (viz Břeclav, Kuřim – **zápisy z porad**, Vyškov – dotazovací formulář pro knihovníky). Spolu s VF distribuovat starším knihovníkům letáčky s aktuálními informacemi.

Obecně:

hledat cesty zlepšení stávající neutěšené situace, ve spolupráci se zřizovateli a hlavně knihovníky, znát jejich názor, zohlednit jejich možnosti a potřeby.

Pořadí regionálních činností podle zájmu knihoven

Pořadí	Regionální funkce	Počet obslužených knihoven		
		2009		2008
1.	Statistika	685	1.	688
2.	Doprava v rámci výkonu RF*	678	4.	552
3.	Poradenská a konzultační činnost	620	2.	629
4.	Cirkulace VF	589	3.	578
5.	Porady	349	5.	354
6.	Vzdělávání knihovníků, semináře	298	7.	262
7.	Zpracování KF z prostředků obcí	254	6.	264
8.	Nákup KF z prostředků obcí	185	8.	187
9.	Pomoc při revizi a aktualizaci KF	115	10.	98
10.	Servis výpočetní techniky	108	9.	101

Porady

Porady patří mezi důležité regionální činnosti, neboť napomáhají koordinaci a přispívají ke kvalitativnímu rozvoji RF. Porad pověřených knihoven se zúčastnilo celkem **349 knihoven**, což představuje **50,2 %** z celkového počtu 694 obsluhovaných knihoven a oproti roku 2008 se jedná o snížení o 5 knihoven.

Porady

Region		Počet obslužených knihoven		Počet akcí		Počet účastníků	
	Obsluh.	2009	2008	2009	2008	2009	2008
Blansko	71	10	10	3	3	34	37
Boskovice	67	10	9	2	2	31	18
Brno-město	15	15	15	2	2	28	31
Brno-venkov	144	141	182	14	15	257	253
Břeclav	78	60	59	7	7	143	139
Hodonín	79	57	52	2	2	86	55
Vyškov	89	6	6	2	2	12	15
Znojmo	151	50	21	5	5	143	47
Celkem		349	354	37	38	734	595
MZK v Brně		60	60	9	9	133	155
Celkem	702	409	414		47	867	750

Vzhledem k celkovému počtu obsluhovaných knihoven je v některých regionech velmi málo obslužených knihoven.

Pomoc při revizi a aktualizaci KF

Revizí a aktualizací knihovnických fondů bylo obsluženo ve sledovaném období **115 knihoven** (v roce 2008 o 17 knihoven méně). Revizními pracemi v **89 knihovnách** (o 17 více) prošlo 370 009 k.j., což představuje nárůst o 89 895 k.j. oproti minulému roku. V jedné z 89 knihoven bylo **zrevidováno v průměru 4 157,4 k.j.** (v roce 2008 průměrně 3 890,4 k.j.).

Nárůst revizní činnosti zaznamenaly všechny pověřené knihovny v různé míře, největší nárůst počtu revidovaných svazků byl v okrese **Vyškov (+ 29 267 k.j.)**, **Blansko (+ 20 856 k.j.)**, **Brno-venkov (+ 17 485 k.j.)** a **Břeclav (+ 13 418 k.j.)**.

Nákup knihovního fondu z prostředků obcí

Podle zájmu smluvních knihoven se tato regionální služba umístila na 8. místě mezi regionálními funkcemi. Nákupem knihovního fondu, který si finančně dotují zřizovatelé knihoven, bylo obsluhováno **185** knihoven, to je **26,6 %** z počtu obsluhovaných knihoven, což je pouze nepatrně méně než v minulém roce (26,7 %). Jednalo se o nákup knih do kmenového fondu knihoven financovaných obcí. Tuto regionální službu vykonávaly s výjimkou Blanska, Boskovic a Břeclavi všechny pověřené knihovny.

K nárůstu počtu obsluhovaných knihoven došlo v okrese Vyškov (+ 2 knihovny), Znojmo (+ 2 knihovny) a Brno-venkov (+ 1 knihovna), snížení zaznamenal okres Brno-venkov (- 5 knihoven) a okres Hodonín (- 2 knihovny). Celkový počet nakoupených knihovních jednotek se snížil pouze nepatrně (- 126 k.j.).

Nákup KF z prostředků obcí

Počet obsluhovaných, počet obslužených, počet nakoupených k.j., % obcí, které využívají

Brno-venkov	144	59	5 924	40,9
Hodonín	79	57	5 158	72,1
Vyškov	89	60	2 801	67,4

Zpracování knihovního fondu z prostředků obcí

Požadavky na tuto regionální službu ze strany smluvních knihoven ji řadí na 7. místo mezi regionálními funkcemi. V roce 2009 byla poskytována **254 knihovnám** (o 10 méně než v roce 2008) z počtu 694 obsluhovaných knihoven; to je **36,5 %** smluvních knihoven.

Zpracování knihovního fondu zabezpečovalo v roce 2009 celkem 6 pověřených knihoven (kromě Blanska a Břeclavi). Oproti loňskému roku se snížilo procento obslužených knihoven z počtu obsluhovaných v celokrajském měřítku o 1,2 %.

Počet obsluhovaných, počet obslužených, počet nakoupených k.j., % obcí, které využívají

Brno-venkov	144	92	8 288	63,8
Hodonín	79	58	5 159	73,4
Vyškov	89	60	2 801	67,4

Většina knihoven si zajišťuje nákup a zpracování KF sama. Je úkolem regionálních oddělení pověřených knihoven usilovat o zvýšení počtu obcí, které přispívají na nákup a zpracování KF, což přispívá ke zvýšení úrovně zpracovaných fondů a zásluhou množstevních slev je umožněn nákup většího množství knih do obecních knihoven.

Výměnné fondy

Pořadí	Region	Přírůstek VF na 1 knihovnu
1.	Brno-město	164,7
2.	Břeclav	36,1
3.	Hodonín	34,6
4.	Brno-venkov	29,5
5.	Boskovice	28,3
6.	Vyškov	23,7
7.	Znojmo	20
8.	Blansko	17,2

Cirkulace výměnných souborů

Cirkulace výměnných fondů je 4. nejvíce využívanou regionální funkcí

Míra cirkulace VF v obsluhovaných knihovnách

Region	% obslužených knihoven z počtu obsluhovaných	
	2008	2009
Blansko	74,0	81,6
Boskovice	92,5	97,0
Brno-město	100,0	100,0
Brno-venkov	85,3	72,9
Břeclav	88,4	100,0
Hodonín	95	96,2
Vyškov	98,8	100,0
Znojmo	58,9	68,2
Celkem, %	82,9	84,8

O soubory z výměnných fondů budovaných 8 knihovnami pověřenými regionálními funkcemi požádalo **589** knihoven ze 694 obsluhovaných; to je **84,8 %**. Oproti loňskému roku došlo ke zvýšení počtu obslužených knihoven o 11 knihoven.

Knihovny si zapůjčily **2 106 souborů**, tedy **o 216 souborů více** než v uplynulém roce. Do souborů bylo zařazeno 111 750 svazků, tedy o 12 360 více než v roce 2008. Každá z 589 obslužených knihoven si odebrala v průměru 3,5 souborů (v roce 2008 v průměru 3,2 souborů). Do jednoho souboru bylo zařazeno v průměru 53,0 svazků (v roce 2008 průměrně 52,5 svazků).

Nejvíce souborů vyexpedovala do základních knihoven MěK Kuřim (**442**, 423), Hodonín (**399**, 364), MěK Boskovice (**272**, 203), MěK Znojmo (221, **186**), KJM (**220**, 213), KKD Vyškov (**215**, 195), MěK Blansko (**205**, 184) a MěK Břeclav (**132**, 122).

Počet souborů nevypovídá o velikosti zapůjčeného VF,

Jedné obslužené knihovně bylo průměrně poskytnuto: KJM (**306,7 sv.**), Břeclav (**249,5 sv.**), Brno-venkov (**247,1 sv.**), Hodonín (**219,9 sv.**), Boskovice (**179,4 sv.**), Blansko (**176,0 sv.**), Znojmo (**155,4 sv.**) a Vyškov (**80,1 sv.**).

Nákup knihovního fondu

Na nákup knihovního fondu vynaložily pověřené knihovny v roce 2009 celkem **3,707.242,69,- Kč** (je to o 200.746,19,- Kč více než v roce 2008). Tato částka sloužila na nákup výměnného fondu, který představuje jednu z nejvýznamnějších činností při zajišťování regionálních funkcí. Z celkových nákladů pro pověřené knihovny včetně financování z jiných zdrojů – 12,900.184,50 Kč představuje tato částka **28,72 %** (v roce 2008 představovala 27,12 % z celkových nákladů). V rámci celé dotace pro JMK představuje nákup knihovního fondu **25,63 %**.

Oproti roku 2008, kdy činil roční přírůstek VF 19 748 svazků, bylo v roce 2009 nakoupeno 20 707 **svazků**, tedy o 959 svazků více.